

Dlaczego zorganizowano VI Europejski Kongres Odnowy Wsi

Ryszard Wilczyński

VI Europejski Kongres Odnowy Wsi, który odbył się w Kamieniu Śląskim w dniach 23 -26 maja 2007, był opolską inicjatywą przyjętą przez Europejskie Stowarzyszenie Rozwoju Obszarów Wiejskich i Odnowy Wsi ARGE – organizatora poprzednich kongresów. Z jakich powodów województwo opolskie – jedyny jak dotąd polski region członkowski ARGE - wystąpiło z tą propozycją?

Powód pierwszy

W roku 2007 przypada jubileusz 10 - lecia opolskiego programu odnowy wsi, od którego uruchomienia datuje się polska historia odnowy jako wykrystalizowanego, praktycznego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich. Jubileusz ten zbiega się z 20 rocznicą I Europejskiego Kongresu Odnowy Wsi (Krems w Dolnej Austrii w dniach 16 -18 listopada 1987), który uTORował drogę międzynarodowej współpracy państw i regionów prowadzących odnowę wsi w ramach polityki regionalnej. Oba jubileusze stanowią oczywisty powód dla podkreślenia uzyskanych efektów i refleksji nad przebytą drogą.

Przed Europejskim Stowarzyszeniem Rozwoju Obszarów Wiejskich i Odnowy Wsi pojawił się dylemat, czy zachowuje aktualność jego podstawowy dokument programowy, mianowicie „Przewodnia Wizja Rozwoju Obszarów Wiejskich”. Powstał on w roku 1996 w trakcie III Europejskiego Kongresu Odnowy Wsi, w czasie gdy instrumentarium Unii Europejskiej na rzecz rozwoju obszarów wiejskich dopiero zaczęło się wyodrębniać w nurcie Wspólnej Polityki Rolnej.

W wymiarze krajowym zarysowało się kilka ważnych kwestii. Czy odnowę wsi należy traktować jako wyodrębnione podejście do rozwoju obszarów wiejskich, jak podejście Leader, czy też zbiór podobnych działań praktycznych określanych wspólnym terminem? Od rozstrzygnięcia tego dylematu zależy stosunek nauki do odnowy wsi oraz, co ma wymiar praktyczny, kształt polityki rozwoju obszarów wiejskich, która pozostanie jednostronnie ukierunkowana na podejście Leader lub odkryje szanse i wydobędzie możliwości tkwiące w synergii komplementarnych metod, jakimi są odnowa wsi i Leader.

Kolejne kwestie wynikają ze stanu i rozpowszechnienia regionalnych programów odnowy wsi. Pomimo upływu 10 lat istnieją one jedynie w województwach: opolskim, pomorskim i śląskim. Powszechność odnowy wsi w Polsce rozumianej jako regionalnie animowany i wspierany proces rozwoju zależy od wdrożenia własnych programów przez kolejne województwa. Warunkuje to udział polskich regionów we współpracy międzynarodowej na rzecz odnowy wsi i jakości współpracy sieciowej, podniesionej przez UE do rangi zasady w rozwoju obszarów wiejskich w okresie 2007-2013.

Z punktu widzenia województwa opolskiego ważną sprawą stało się wypracowanie nowej linii działania zarówno dla utrzymania pozycji krajowego lidera odnowy wsi, jak też posiadania wzorcowych rozwiązań zapewniających programowi żywotność i atrakcyjność w kolejnych latach, a przez to zdolność wpływania na kształt odnowy wsi w Polsce.

Powód drugi

W rozszerzonej na wschód Unii Europejskiej zwiększył się udział obszarów wiejskich, a tym samym wzrosło znaczenie problemu zapewnienia im trwałego rozwoju. Fakt poszerzenia sprawił, iż niezwykła różnorodność wiejskiej Europy jest teraz udziałem Unii Europejskiej w stopniu wyższym, niż kiedykolwiek miało to miejsce w jej historii. Stąd w sferze rozwoju obszarów wiejskich wyzwania przed którymi staje Europa, w tym ruch odnowy wsi, mają szczególny wymiar. **Różnorodność, która jest bogactwem i potencjałem wiejskiej Europy pozostaje w ścisłym związku z dramatycznymi dysproporcjami co do poziomu rozwoju gospodarczego i standardów cywilizacyjnych w poszczególnych krajach i regionach. To właśnie jest wyzwaniem dla odnowy wsi, której misją, w wymiarze europejskim, jest aby w procesie rewitalizacji dążącym do zapewnienia żywotności obszarów wiejskich zostały zachowane: różnorodność wsi, tożsamości zamieszkujących je wspólnot oraz wartości życia wiejskiego.**

Pojawia się pytanie - jak profilować proces odnowy wsi na obszarach, których dysproporcje te dotyczą i w jakim zakresie doświadczenie krajów będących ojczyzną odnowy wsi może być przydatne? Kwestią dalszą jest oczekiwany a możliwy zakres wsparcia ze strony rozwiniętych regionów starej unii, gdzie proces odnowy wsi przekształcił obszary wiejskie, na rzecz regionów w nowych państwach członkowskich, w których proces odnowy wsi dopiero się rozpoczyna lub choć trwa to ze względu na skalę koniecznych zmian nadal jest w stadium początkowym.

Powyższe kwestie nakreślają strategiczne pole dialogu i współpracy oraz wymiany pomiędzy „zachodem” a „wschodem”. Kongres miał na celu dialog ten zdynamizować i szukać

pierwszych odpowiedzi, stąd jego hasło „Zjednoczona Europa – bogata w różnorodność i wyzwania dla odnowy wsi”. W pewnym sensie to rozwinięcie i kontynuacja problematyki poprzedniego kongresu (St. Pölten, Dolna Austria, 21-22 września 2005 roku), który ujął rozważania nad odnową wsi w ramę sformułowania „Zmienione uwarunkowania – nowe szanse”.

VI Europejski Kongres Odnowy Wsi pomyślano jako platformę kluczowo ważnych rozważań nad przyszłością wsi w Europie i cechami „wsi przeszłości”, możliwościami urzeczywistnienia tych wizji poprzez kształt regionalnych programów oraz sterowanie procesem odnowy wsi.

Powód trzeci

Wraz z nowym okresem finansowym Unii Europejskiej lat 2007 -2013 dla obszarów wiejskich rozpoczął się nowy rozdział rozwoju w oparciu o znaczne środki i wzmocniony zestaw instrumentów wspierających wieś jako miejsce zamieszkania i pracy oraz cenny zasób dziedzictwa kulturowego Europy. Dla Polski i pozostałych krajów, które przystąpiły do UE, jest to moment szczególnie istotny, gdyż otwarcie zwiększonych możliwości zbiega się z doświadczeniami uzyskanymi w pierwszym okresie akcesji. Stąd dużego znaczenia nabiera twórcza refleksja na bazie wyciągniętych wniosków, mająca na celu skorygowanie działań, a poprzez to optymalne wykorzystanie kolejnych lat.

Ten wymiar Kongresu jawi się jako szczególnie ważny dla Polski, gdzie praktyka wykorzystania środków unijnych zepchnęła na dalszy plan potrzebę animacji procesów rozwojowych, które istniejąc zwielokrotniłyby efekt unijnego wsparcia.

Podjęcie się przygotowania międzynarodowego kongresu było poważnym wyzwaniem zarówno pod względem merytorycznym, jak i organizacyjnym.

Województwo opolskie, które korzystało z pomocy Nadrenii - Palatynatu oraz ARGR we wdrażaniu i rozwijaniu własnego programu uznało, że ma potencjał, aby aktywnie uczestniczyć w międzynarodowej współpracy na rzecz odnowy wsi wnosząc swój wkład w postaci osiągnięć społeczności lokalnych oraz doświadczeń w funkcjonowaniu regionalnego programu i metod sterowania procesem odnowy wsi.

Ważną założeń dla organizacji Kongresu było przeprowadzenie tego przedsięwzięcia w całości na wsi – po raz pierwszy w historii europejskich kongresów odnowy wsi. Wymagało to partnerstwa z gminami i społecznościami lokalnymi oraz pełnego wsparcia ze strony gminy Gogolin, która postawiła do dyspozycji unikalną infrastrukturę Kamienia

Śląskiego i nieocenioną pomoc mieszkańców od lat zaangażowanych w przedsięwzięcia odnowy wsi.

Program Kongresu, prócz części międzynarodowej, obejmował Dni Polskie co było szerokim otwarciem się na krajowych i regionalnych uczestników, dającym możliwości prezentacji doświadczeń własnych..

Z założenia Kongres miał stać się świętem wsi, by wydarzenia toczące się w centrum promieniowały na zewnątrz i odbijały się szerokim echem. Poprzez towarzyszące Kongresowi wystawy, trasy podróży studyjnych, pokazy i kiermasze wydarzenie to wykraczało poza sale i namiot konferencyjny w zespole pałacowo - parkowym Kamienia Śląskiego i miało swe odstony w najbliższym otoczeniu: w zagrodach mieszkańców, w obiektach parafii, na placach i salach wiejskich, a także na terenie całego regionu w 40 wsiach, jakie odwiedzili uczestnicy kongresu w ramach 11 tras wycieczek i podróży studyjnych.

Bezpośrednie zaangażowanie partnerów naukowych, w szczególności IRWiR PAN, którego zespołowi naukowemu pod kierunkiem prof. Marka Kłodzińskiego składam serdeczne podziękowanie, podniosło poziom merytoryczny i poprzez niniejszą publikację dało sposobność utrwalenia i upowszechnienia dorobku Kongresu